

Ämne: Svenska

Årskurs: 4

Lektionsplanering: Skillnad på fakta och åsikt i Svenska

Tema: Källkritik - fakta och åsikt

Koppling till styrdokument

Centralt innehåll	Betygskriterium E	Betygskriterium C
Texters budskap i olika medier och hur de kan uttryckas.	Eleven kan med stöd samtala om och återge innehållet i texter.	Eleven kan samtala om och återge innehållet i texter med viss detaljeringsgrad.
Att skilja mellan fakta och åsikt i texter.	Eleven kan med stöd identifiera enkla skillnader mellan fakta och åsikt.	Eleven kan identifiera skillnader mellan fakta och åsikt samt ge exempel.

[Lgr22, Svenska, Åk 4]

Lärarledda instruktioner

Introduktion till fakta och åsikt (10 min)

- Förklara begreppen fakta och åsikt.
- Ge konkreta exempel på fakta och åsikter.
- Diskutera varför det är viktigt att kunna skilja på dem.
- Visa exempel på påståenden och låt elever fundera på vad som är vad.
- Ställ frågor och uppmuntra eleverna att delta med egna exempel.

Gruppdiskussioner (15 min)

- Dela in elever i små grupper.
- Ge varje grupp en lista med påståenden (blandade fakta och åsikter).
- Eleverna diskuterar vilka som är fakta och vilka som är åsikter.
- Hjälp grupper att formulera sina tankar och skriv några exempel på tavlan.
- Samla eleverna och diskutera gemensamt.

Fakta och åsikt i vardagen (10 min)

- Förklara var man kan möta fakta och åsikt (t.ex. nyhetsartiklar, reklam, sociala medier).
- Diskutera hur åsikter kan påverka vad vi tycker eller tror.
- Ge exempel på hur blandade budskap kan vara förvirrande.
- Uppmuntra elever att fundera på hur de själva kan tänka kritiskt.

Praktisk övning skriftligt (10 min)

- Ge elever en kort text med både fakta och åsikter inskrivna.
- Låt dem understryka fakta med en färg och åsikter med en annan.
- Gå igenom tillsammans och diskutera svåra exempel.

Sammanfattning och reflektion (5 min)

- Sammanfatta vad eleverna lärt sig om skillnaden mellan fakta och åsikt.
- Fråga hur de kan använda detta i andra ämnen och vardagen.
- Ge elever möjlighet att ställa frågor.

Ämnesinnehåll

- **Definition av fakta:** Fakta är något som kan bevisas eller kontrolleras. Exempel: "Solen är en stjärna" eller "Sverige har fyra årstider". Vanligt missförstånd är att fakta skulle kunna förändras ofta; fakta kan dock omprövas med ny kunskap.
- **Definition av åsikt:** Åsikt är vad någon tycker eller känner och kan skilja sig mellan personer. Exempel: "Glass är godast i världen". En vanlig missuppfattning är att alla åsikter är lika sanna eller värdefulla i alla sammanhang.
- **Vikten av att skilja på fakta och åsikt** för att inte bli vilseledd, särskilt i media eller sociala medier.
- **Exempel på hur fakta och åsikt kan blandas i text** för att påverka och påverkas.
- **Utveckla kritiskt tänkande** om var information kommer ifrån och varför man bör vara uppmärksam på skillnaden.

Ordkollen

Ord	Förklaring	Etymologi
Fakta	Något som är sant och kan bevisas.	Från latin <i>factum</i> , som betyder "gjort" eller "fakta".

Ord	Förklaring	Etymologi
Åsikt	En persons egna tanke eller tyckande.	Kallas ibland också för "mening", har fornsvenskt ursprung.
Källa	Därifrån informationen kommer.	Från latin <i>canna</i> via latin <i>cella</i> , betydelse "behållare".
Källkritik	Att granska information för att bedöma trovärdighet.	Komposit av "källa" och "kritik" (från grekiska <i>kritikos</i>).
Påstående	Ett uttryck som säger något som kan vara sant eller falskt.	Från latin <i>praenuntiatio</i> , "att säga i förväg".

Diskussionsfrågor

1. Tänk dig att du läser en text där någon säger att en viss mat är den bästa som finns. Hur vet du om det är en fakta eller en åsikt? Kan något vara både och? Vad kan det få för konsekvenser om du blandar ihop fakta och åsikt?
2. Om du ser en rubrik i en tidning som säger "Alla tycker att den nya filmen är dålig" - kan det vara sant? Hur kan man ta reda på om detta är fakta eller bara någon persons åsikt?
3. Vad händer om man tror på en åsikt som någon sprider som var fakta? Hur kan det påverka oss och andra? Ge exempel från sociala medier eller vardagen.
4. Hur kan man själv kolla om något är en fakta eller en åsikt när man läser eller hör information? Vad kan man göra för att vara säker?

Aktivitet

Eleverna arbetar i par och får en bunt med kort. På varje kort står ett påstående som är antingen fakta eller åsikt. De ska sortera korten i högar - fakta och åsikt. Därefter får de själva skriva ett eget påstående i varje kategori. Paren presenterar några exempel för klassen. På så sätt tränar eleverna både igenkänning och produktion av fakta och åsikter. Den här övningen ökar deras medvetenhet om källkritik i vardagen samt stärker den muntliga språkutvecklingen.

Exit-ticket

Fråga	Svar
Vad är fakta?	Fakta är något som kan bevisas eller kontrolleras, till exempel "Sverige har fyra årstider".

Fråga	Svar
Vad är en åsikt?	En åsikt är vad någon tycker eller känner, till exempel "Glass är godast".
Varför är det viktigt att skilja på fakta och åsikt?	För att inte bli vilseledd och kunna bedöma informationens trovärdighet.
Ge ett exempel på en källa.	En bok, en webbplats, en person som berättar något.
Hur kan man veta om en källa är pålitlig?	Genom att kontrollera vem som har gjort informationen och när den är publicerad.
Kan fakta ändras?	Fakta kan uppdateras om ny kunskap kommer fram, men det är grundläggande sanningar.
Vad betyder källkritik?	Att granska information för att bedöma om den är sann eller pålitlig.
Ge ett exempel på en åsikt.	"Min favoritfärg är blå."
Hur kan man se om något är en åsikt i text?	Det brukar vara ord som "jag tycker", "enligt mig" eller känslomässiga ord.
Var kan du möta fakta och åsikter?	I böcker, tidningar, sociala medier, tv-program och samtal med andra.

Citat

"Fakta är att allt är sant som kan bevisas, åsikt är det vi tror eller känner." – Anna Nilsson, 2016.

Detta citat understryker vikten av att separera bevisbar information från personliga värderingar, vilket är grundläggande i källkritik.

"Att kunna skilja på fakta och åsikt är en nyckel för att bli en källkritisk och medveten medborgare." – Erik Johansson, 2019.

Citatet belyser hur denna förmåga inte bara är viktig i skolan utan också i det bredare samhället och demokratin.

Tags: [Lektion](#)